19. Animasyon Filmlerinde Şarkı Çevirisi: İnsan Çevirisi ve Gemini Tarafından Üretilen Çevirilerin Low'un Stratejileri Açısından Karşılaştırılması [1]

Rukiye Büşra ÖZDEMİR [2] & Nejla GEZMİŞ [3]

APA: Özdemir, R. B. & Gezmiş, N. (2026). Animasyon Filmlerinde Şarkı Çevirisi: İnsan Çevirisi ve Gemini Tarafından Üretilen Çevirilerin Low'un Stratejileri Açısından Karşılaştırılması. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (54), 353-376. **DOI:** https://doi.org/10.5281/zenodo.23552552

Öz

Şarkı çevirisinde yalnızca anlam aktarımı değil, aynı zamanda ritim, kafiye, hece sayısı, söylenebilirlik, dudak uyumu ve karakter özellikleri gibi birçok unsurun da dikkate alınması gereklidir. Bu çok katmanlı yapısı nedeniyle şarkı çevirisi, çeviribilim içerisinde giderek daha fazla ilgi gören multidisipliner bir çalışma alanı haline gelmiştir. Diğer taraftan, son yıllarda büyük dil modelleri ve yapay zekâ teknolojilerindeki gelişmeler, özellikle çok modlu yapay zekâ araçları, yalnızca yazılı metni değil, görsel ve işitsel bağlamı da analiz edebilme kapasitesine sahiptir. Bu durum, animasyon filmlerindeki şarkı çevirileri gibi bağlama dayalı çeviri süreçlerinde yeni araştırma olanakları sunmaktadır. Bu doğrultuda bu çalışma, Disney'in *Küçük Deniz Kızı* animasyon filminde yer alan *Part of Your World* adlı şarkının Türkçe dublaj çevirisi ile Gemini tarafından iki farklı istem kullanılarak üretilen çevirilerini Peter Low'un şarkı çevirisi stratejileri (2013) ve Skopos Kuramı çerçevesinde incelemeyi amaçlamaktadır. Ayrıca Gemini çevirilerinde farklı istemlerin kullanılmasının çeviride kullanılan stratejileri değiştirip değiştirmediğinin incelenmesi de çalışmanın amaçları arasındadır. Örnek olay çalışması olan bu çalışmada nicel veriler nitel verilerle desteklenmektedir. Elde edilen bulgular, en çok kullanılan şarkı çevirisi stratejisinin; insan çevirisinde *yerine koyma*, Gemini tarafından ilk istem sonrasında yapılan çeviride *çeviri*, ikinci istem sonrasında ise *çeviri* ve *uyarlama* stratejileri olduğunu göstermiştir. Bu çalışma; şarkı çevirisinde insan ve Gemini çevirileri arasında Low'un şarkı çevirisi stratejilerinin kullanımı açısından farklar olduğunu ve yapay zekâ araçlarının çeviri sürecinde istem mühendisliğinin önemli olduğunu göstermiştir. Sonuç olarak, şarkı çevirisinde anlam aktarmanın yanı sıra melodi, kafiye, duygu ve yaratıcılık devreye girdiği için yapay zekâ araçları tarafından yapılan çevirilerde insan düzenlemesine

---

[1] **Beyan (Tez/ Bildiri):** Bu makale 4-5 Haziran 2026 tarihinde Kırıkkale Üniversitesi'nde düzenlenen III. Ulusal Çeviribilim Kurultayında "Çevirmen ve Gemini Tarafından Yapılan Şarkı Çevirilerinin Çeviri Stratejileri Açısından Karşılaştırılması" başlığı altında sözlü bildiri olarak sunulan çalışma kapsamında üretilmiştir. Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.
Kaynak: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Benzerlik Raporu: Alındı – Turnitin, Oran: % 4
Etik Şikayeti: editor@rumelide.com
Makale Türü: Araştırma makalesi, **Makale Kayıt Tarihi:** 04.07.2026-**Kabul Tarihi:** 22.10.2026-**Yayın Tarihi:** 23.10.2026; **DOI:** https://doi.org/10.5281/zenodo.23552552
Hakem Değerlendirmesi: İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme

[2] (% 50) Yüksek Lisans Öğrencisi Rukiye Büşra Özdemir, Kırıkkale Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, İngilizce Mütercim Tercümanlık Ana Bilim Dalı / Master's Student Rukiye Büşra Özdemir, Kırıkkale University, Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Western Languages and Literatures, Division of English Translation and Interpreting (Kırıkkale, Türkiye), **e-posta:** imbusraoz@gmail.com **ORCID ID:** https://orcid.org/0009-0006-3914-1865 **ROR:** https://ror.org/01zhwwf82

[3] (% 50) Dr. Öğr. Üyesi, Kırıkkale Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, İngilizce Mütercim Tercümanlık Ana Bilim Dalı / Kırıkkale University, Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Western Languages and Literatures, Division of English Translation and Interpreting (Kırıkkale, Türkiye) **e-posta:** nejlagezmis@gmail.com, **ORCID ID:** https://orcid.org/0000-0003-4909-1460 **ROR:** https://ror.org/01zhwwf82

ihtiyaç olduğu önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Şarkı çevirisi, yapay zekâ çevirisi, şarkı çevirisi stratejileri, Gemini, Peter Low

Song Translation in Animated Films: A Comparison of Human Translation and Gemini-Generated Translations in Terms of Low's Strategies [4]

Abstract

Song translation requires considering not only the transfer of meaning but also numerous elements such as rhythm, rhyme, syllable count, singability, lip-sync, and character traits. Due to this multi-layered structure, song translation has become an increasingly prominent multidisciplinary field of study within translation studies. On the other hand, recent advancements in large language models and artificial intelligence technologies, particularly multimodal AI tools, have gained the capacity to analyze not only written text but also visual and auditory contexts. This development offers new research opportunities in context-based translation processes, such as song translations in animated films. Accordingly, this study aims to examine the Turkish dubbed translation of the song *Part of Your World* from Disney's animated film *The Little Mermaid* alongside its translations produced by Gemini using two different prompts, within the framework of Peter Low's (2013) song translation strategies and Skopos Theory. Furthermore, it also aims to investigate whether the use of strategies shifts in Gemini translations generated through different prompts. In this case study, quantitative data are supported by qualitative data. The findings indicate that the most frequently used song translation strategy is *replacement* in human translation, *translation* in the translation produced by Gemini after the first prompt, and *translation* and *adaptation* after the second prompt. This study demonstrates that there are differences between human and Gemini translations in song translation regarding the use of Low's song translation strategies, and that prompt engineering is crucial in the translation process of AI tools. Consequently, it is suggested that translations produced by AI tools require human post-editing since melody, rhyme, emotion, and creativity come into play alongside meaning transfer in song translation.

Keywords: Song translation, artificial intelligence translation, song translation strategies, Gemini, Peter Low

[4] **Statement (Thesis / Paper):** This article has been produced within the scope of the study presented as an oral paper titled "A Comparison of Song Translations Done by Translator and Gemini in Terms of Translation Strategies" at the III. National Translation Studies Congress organized at Kırıkkale University on June 4-5, 2026. It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation process of this study and all the studies utilised are indicated in the bibliography.
Conflict of Interest: No conflict of interest is declared.
Funding: No external funding was used to support this research.
Copyright & Licence: The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 licence.
Source: It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and all the studies used are stated in the bibliography.
Similarity Report: Received – Turnitin /Ithenticatge, Rate: 4 %
Ethics Complaint: editor@rumelide.com
Article Type: Research article, Article Registration Date: 04.07.2026-**Acceptance Date:** 22.10.2026-**Publication Date:** 23.10.2026; **DOI:** https://doi.org/10.5281/zenodo.23552552
Peer Review: Two External Referees / Double Blind

Giriş

Müzik ve şarkılar bireylerin duygu, düşünceleri ve deneyimlerini ifade etme araçlarından biridir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte müzik eserlerine erişim oldukça kolay hale gelmiş (Aydıner & Küpana, 2024) ve bu durum şarkıları günlük yaşamın bir parçası haline getirmiştir (Parada-Cabaleiro vd., 2024). Bununla birlikte şarkılar yalnızca yetişkin bireylere yönelik ürünler olmayıp çocuklara yönelik medya içeriklerinde de önemli yer tutmaktadır. Çocuğun yaşamı anlamlandırmasına ve çevresiyle sağlıklı bağlar kurmasına yardımcı olan (Çilden, 2001) müzik ve şarkılar, çocukların bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimlerini destekleyen bir unsur olarak çocuğa yönelik yapımlarda sıklıkla kullanılmaktadır.

Çocukların gelişimine sağladığı çok yönlü katkılardan dolayı animasyonlar başta olmak üzere çocuk dünyasını hedefleyen yapımlarda şarkı kullanımı sıkça tercih edilmektedir. Animasyon filmlerinde şarkılar, yalnızca eğlence amacıyla kullanılan ögeler değildir. Şarkılar; karakterlerin gizli kalmış duygu ve düşüncelerini dışa vurmalarına olanak tanımakta, olay örgüsünü gelişimine katkı sağlamakta ve izleyicinin karakterlerle duygusal bir bağ kurmasını sağlamaktadır (Tekin, 2022). Özellikle Disney animasyonları gibi müzikal yapımlarda şarkılar, anlatının temel bileşenlerinden biri olarak işlev görmektedir. Bu nedenle söz konusu yapımlar farklı dillere aktarılırken şarkıların da hedef dile çevrilmesi gerekmektedir.

Animasyon filmlerindeki şarkıların hedef kültüre aktarılması; özgün haliyle korunması, altyazı kullanılması veya dublaj yoluyla çevrilmesi şeklinde gerçekleşir. Çocuklara yönelik animasyon filmlerinde daha çok dublaj tercih edilir, çünkü çocuklar okuryazarlık düzeylerinden dolayı altyazıları okuyamayabilirler ve bilişsel odaklarından dolayı altyazıyı takip etmekte zorlanabilirler (Häppölä, 2021). Ancak şarkıların dublaj yoluyla çevrilmesi, görsel-işitsel çevirinin en karmaşık alanlarından birini oluşturmaktadır. Çevirmenler yalnızca anlam aktarımını değil, aynı zamanda ritim, kafiye, hece sayısı, söylenebilirlik, dudak uyumu ve karakter özellikleri gibi birçok unsuru da dikkate almak zorundadır.

Bu çok katmanlı yapısı nedeniyle şarkı çevirisi, çeviribilim içerisinde giderek daha fazla ilgi gören multidisipliner bir çalışma alanı haline gelmiştir. Şarkı çevirisinde, kaynak metnin anlamsal içeriğinin korunmasının yanı sıra müziğin yapısal unsurları olan ritim, melodi, tempo gibi özelliklerin de göz önünde bulundurulması gereklidir (Leni & Pattiwael, 2019). Ayrıca animasyon filmlerindeki şarkılar için dudak uyumu, hece sayısı, karakter analizi, ses görüntü uyumu gibi pek çok dublaj kuralının da dikkate alınması gerekmektedir. Dolayısıyla, şarkı çevirisinde kaynak metne birebir bağlı kalmak yerine şarkının işlevini ve hedef kitlenin beklentilerini gözeten çeşitli stratejiler kullanılmaktadır. Şarkı çevirisinde bu stratejilerin sistematik biçimde incelenmesine yönelik önemli modellerden biri Peter Low (2013) tarafından geliştirilen şarkı çevirisi stratejileridir.

Son yıllarda büyük dil modelleri ve yapay zekâ (YZ) teknolojilerindeki gelişmeler, çeviri süreçlerinde yeni tartışmaları beraberinde getirmiştir. YZ araçları farklı metin türlerinde giderek daha başarılı çeviriler üretebilmekte; yazınsal metinler, şiirler ve şarkı sözleri gibi yaratıcı metinlerdeki performansları da araştırmacıların dikkatini çekmektedir. Özellikle çok modlu YZ araçları, yalnızca yazılı metni değil, görsel ve işitsel bağlamı da analiz edebilme kapasitesine sahiptir. Bu durum, animasyon filmlerindeki şarkı çevirileri gibi bağlama dayalı çeviri süreçlerinde yeni araştırma olanakları sunmaktadır.

Alanyazında animasyon filmlerindeki şarkı çevirilerini Peter Low'un stratejileri çerçevesinde inceleyen çalışmalar bulunmasına rağmen bu çalışmalar yalnızca insan çevirilerini incelemektedir. Ayrıca YZ

araçları tarafından üretilen şarkı çevirileri üzerinde istem mühendisliğinin etkisini inceleyen araştırmalar da oldukça azdır. Ayrıca alanyazında animasyon filmlerindeki şarkıların insan ve YZ çevirilerini Peter Low'un stratejileri açısından karşılaştırmalı olarak inceleyen çalışmaya rastlanmamıştır. Şarkı çevirisinde kullanılan YZ aracına iki farklı istem vererek çeviri için amaçlar (skopos) belirleyen çalışma aynı zamanda istem mühendisliğinin şarkı çevirisi stratejileri üzerindeki etkisini de incelemesi açısından alanyazına katkı sunmayı hedeflemektedir. Bu doğrultuda bu çalışma, Disney'in Küçük Deniz Kızı animasyon filminde yer alan "Part of Your World" adlı şarkının resmî Türkçe dublaj çevirisi ile Google tarafından geliştirilen çok modlu YZ aracı Gemini tarafından iki farklı istem kullanılarak üretilen çevirilerini incelemektedir. Bu kapsamda, söz konusu şarkının insan çevirisi ile Gemini tarafından üretilen çevirilerinde kullanılan şarkı çevirisi stratejilerinin karşılaştırılması amaçlanmıştır. Ayrıca farklı istemlerle üretilen Gemini çevirilerinde strateji kullanımının değişip değişmediği de incelenmiştir. Elde edilen veriler Peter Low'un (2013) şarkı çevirisi stratejileri ve Skopos Kuramı çerçevesinde incelenmiştir. Bu çalışma kapsamında aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

1. İnsan ve yapay zekâ tarafından gerçekleştirilen şarkı çevirilerinde kullanılan çeviri stratejileri farklılık göstermekte midir?
2. Çeviri öncesinde verilen istem, yapay zekâ tarafından üretilen çevirilerde kullanılan stratejilerin değişmesine yol açmakta mıdır?

Kuramsal Çerçeve

Low'un Şarkı Çevirisi Stratejileri

Low (2005), başarılı bir şarkı çevirisinin söylenebilirlik (singability), anlam (sense), doğallık (naturalness), ritim (rhythm) ve kafiye (rhyme) şeklinde sıraladığı beş unsur arasında eş zamanlı bir denge kurması gerektiğini savunur. Pentatlon İlkesi adı verilen bu ilkeden hareketle de şarkı çevirilerinde *çeviri* (translation), *uyarlama* (adaptation) ve *yerine koyma* (replacement) olmak üzere üç strateji önermiştir. Bu çalışmada da insan ve Gemini tarafından üretilen şarkı çevirilerindeki dönüşümlerin sistematik biçimde incelenebilmesi amacıyla Low'un (2013) bu sınıflandırması analitik çerçeve olarak benimsenmiştir.

İlk strateji olan *çeviri*, kaynak metnin anlam ve dil yapısına en sadık kalmaya çalışan ancak söylenebilirlik sınırlarını zorlamayan esnek bir yaklaşımdır. Bu stratejideki temel amaç kaynak metindeki temel anlam unsurlarının hedef dile mümkün olduğunca korunarak aktarılmasıdır (Low, 2016 akt. Tekin & Isısağ, 2017). Bu strateji, kaynak metindeki tüm önemli anlam unsurlarını korumayı hedef alır. Her ne kadar bu stratejide temel olarak kaynak metne sadık birebir çeviri yapılsa da bu yaklaşım katı bir harfi harfine çeviri değildir. Şarkının ritim, hece sayısı, nota vurgusu gibi yapılarını sağlayabilmek adına ikincil derecedeki anlamsal detaylarda küçük ekleme veya çıkarmalara izin verir. Yani, bir şarkının çevirisinde; söylenebilirlik, doğallık, kafiye gibi unsurları sağlayabilmek adına melodik ve ritmik kalıplara uygun şekilde anlam bütünlüğünü bozmayan küçük ölçekli dilsel müdahaleler yapılabilir. Bu stratejide çevirmen anlam unsuruna öncelik vermek amacıyla gerektiği durumlarda tam kafiyeden veya doğal yapıdan taviz verebilir. Tekin ve Isısağ'ın (2017) belirttiği üzere, ana iletinin korunduğu bu stratejide, tümce yapısındaki etken-edilgen dönüşümleri, zaman kipi varyasyonları ya da tekillik-çoğulluk gibi değişiklikler kullanılan stratejinin çeviri olarak kabul edilmesini değiştirmez.

İkinci strateji olan *uyarlama* stratejisinde temel hedef, kaynak metindeki sözcüklere benzer ifadeler

kullanılarak aktarımın sağlanmasıdır. *Çeviri* stratejisi gibi metni sözcüğü sözcüğüne çevirmek yerine benzer sözcüklerle metni hedef dile daha doğal ve uyumlu aktarmayı amaçlamaktadır (Low, 2013). Uyarlama stratejisi; ritim, hece yapısı, kafiye ve nota vurguları gibi müzikal formun dilsel ögelere baskın geldiği durumlarda devreye girer. Nota üzerindeki uzatmalar, hece vurguları, hece sayısı uyumsuzlukları veya hedef kitlece anlaşılamayacak kültürel unsurlar metnin doğrudan çevrilmesini zorlaştırdığında uygulanır. Çevirmen, *çeviri* stratejisinde olduğu gibi kaynak metne sözcüğü sözcüğüne sadık kalmak yerine, hedef kültürde ve melodide aynı duygusal ve işlevsel etkiyi yaratacak benzer ifadeler kullanarak aktarım yapar. Çevirmen ritmi ve söylenebilirliği sağlamak amacıyla kaynak metindeki kültürel ifadeleri yerelleştirebilir, sözcük ekleyip çıkarabilir ya da anlamı genişletebilir. Bu stratejiyi uygularken çevirmen söylenebilirlik, ritim ve doğallık unsurlarını ön plana alarak kaynak metne doğrudan sadakat göstermez.

Son olarak üçüncü strateji olan *yerine koyma* stratejisinde ise mevcut melodi korunur ancak benzer ana tema altında yazılan sözler kaynak metinden anlamsal veya sözdizimsel olarak tamamen bağımsızdır. Bu stratejiyi uygulayan çevirmenler; kaynak metindeki sözcüklerden farklı ifadeler kullanarak metni adeta yeniden yazmaktadır. Bu strateji, özellikle çocuk şarkıları, reklam jenerikleri, dublaj çevirisi gibi şarkının hedef dilde söyleneceği durumlarda tercih edilebilir. Bu stratejide öncelik çoğunlukla melodik uyumun sağlanması ve hedef dildeki yeni söylemsel kurgudur. Kaynak metne sadakat neredeyse hiç yoktur, yani orijinal şarkının sözleri tamamen değiştirilmiş ve hedef dilde yeniden yazılmıştır (Low, 2013).

Low'a göre hiçbir strateji tamamen doğru veya yanlış değildir. Hangi yöntemin seçileceği, hedef metnin hizmet edeceği amaca (skopos) bağlıdır. Yani çevirisi yapılacak şarkının hangi bağlamda, hangi amaçla, kime hitap edeceğine, nasıl sunulacağına göre çevirmenin kullanacağı stratejiler değişiklik gösterebilir. Tek bir şarkı için çevirmen her üç stratejiyi de uygulayabilir. Stratejilerin dağılımı amaca (skopos) bağlı olarak eşit ya da tamamen farklı olabilir. Low'un modelinde anlamsal dönüşümün kapsamı, seçilen stratejinin kaynak metne tanıdığı özgürlük derecesine göre değişmektedir. Şarkı çevirmeninin hangi yöntemi seçeceği, hedef metnin hizmet edeceği özel amaca (skopos) bağlı olarak şekillenmelidir (Low, 2003). Örneğin, çeviri eser müzikal, opera, dublaj gibi anında dinlenip anlaşılacaksa *uyarlama* veya *yerine koyma* stratejileri daha fazla ön plana çıkabilirken altyazı veya yazılı şekilde kaynak metnin içeriğini doğrudan aktarmak hedefleniyorsa *çeviri* stratejisi daha fazla kullanılabilir. Bu doğrultuda, kaynak metindeki anlamsal detayların ne ölçüde korunacağı veya hedef kültürün dinamiklerine göre nasıl yapılandırılacağı doğrudan belirlenen bu amaca göre şekillenir. Bu durum, şarkı çevirisinde strateji seçiminin yalnızca dilsel değil, aynı zamanda çevirinin amacıyla da ilişkili olduğunu göstermektedir.

Tablo 1

Strateji	**Temel Özellik**	**Kaynak Metinle İlişki**	**Amaç**
Çeviri *(Translation)*	Kaynak metin anlam ve iletisine sadık kalmayı amaçlayan çeviri yaklaşımıdır. Müzikal kısıtlar nedeniyle yalnızca küçük değişiklikler yapılabilir.	Kaynak metne son derece sadıktır. Önemli tüm anlamsal detaylar eksiksiz aktarılır.	Kaynak metnin anlamını ve iletisini hedef kitleye birebir aktarmak.
Uyarlama *(Adaptation)*	Benzer ifadeler kullanılır fakat birebir çeviri değildir. Söylenebilirlik ve doğallığı öne çıkarır. Kültürel ve anlamsal dönüşümler içerebilir.	Önemli detaylarda bilinçli ekleme, çıkarma veya değişiklikler yapılır. Kaynak metne tamamen sadık değildir.	Kaynak metne benzer sözcükler kullanarak hedef dilde doğal, akıcı ve uyumlu bir metin oluşturmak.
Yerine Koyma *(Replacement)*	Sadece mevcut melodi altyapısını kullanır fakat	Kaynak metinle sözsel bağ neredeyse yoktur.	Melodiyi koruyarak kaynak metin

	orijinal sözler hedef dilde sıfırdan yeniden üretilir.		sözcüklerinden bağımsız yeni bir eser üretmek.

Tablo 1. Low'un şarkı çevirisi stratejilerinin karşılaştırmalı özeti

Skopos Kuramı

Tarih boyunca, hedef kitle üzerinde en iyi etkiyi bırakmak adına hangi stratejinin seçilmesi gerektiği, stratejiler arasında dengenin nasıl kurulacağı ve strateji seçiminde tutumun ne olacağı gibi sorular çeviribilimin temel tartışmaları arasında olmuştur. Skopos Kuramı çerçevesinde bu stratejik tercihler "Skopos kuralı" ile açıklanmaktadır (Suo, 2015). Skopos Kuramı, çeviriyi amaca yönelik bir eylem olarak tanımlayarak çeviribilimde geleneksel ve kaynak metin odaklı bakış açılarının ötesine geçen yenilikçi bir yaklaşım sunmaktadır (Du, 2012).

Skopos Kuramı, Hans J. Vermeer tarafından geleneksel kaynak odaklı ve eşdeğerlik temelli yaklaşımlara tepki olarak geliştirilmiş işlevselci bir çeviri kuramıdır (Vermeer, 1978). Adını Yunanca "amaç, hedef" anlamına gelen *skopos* sözcüğünden alan bu kurama göre, çeviri eylemini yönlendiren en temel kural erek metnin hedef kültür ve alıcı kitle üzerindeki işlevidir (Reiss & Vermeer, 2014). Hans J. Vermeer'in eylem kuramından yola çıkan bu kurama göre, her eylemin bir amacı vardır ve bir eylem türü olan çeviri de belirli bir amaç (skopos) doğrultusunda gerçekleştirilir (akt. Du, 2012). Vermeer (1989, s. 20) bu ilkeyi metnin kullanılacağı duruma, metni kullanacak kişilere ve bu kişilerin metinden beklediği işleve tam anlamıyla hizmet edecek şekilde çevrilmesi, yorumlanması veya yazılması olarak tanımlamıştır (akt. Suo, 2015).

Skopos Kuramı, kaynak metni ulaşılamaz bir nesne olmaktan çıkararak çevirmeni hedef metnin tasarımcısı konumuna yükseltmektedir. Skopos Kuramı'ndaki bir çevirinin belirli bir amaç (skopos) doğrultusunda yapılması gerekliliği ilkesi, çevirmenin hedef metinle neyin başarılmak istendiğini kavrayabilmesi adına uygulamalı deneyime de ihtiyaç duyduğunu ortaya koymaktadır (Green, 2012, akt. Trisnawati, 2014). Çünkü çeviriyi gerçekleştirecek kişinin çeviriyi hangi amaç doğrultusunda, kim için, neden yaptığı gibi birçok duruma göre çeviri yapma konusunda yetkin olmalıdır. Çeviride neyin hedeflendiğini müşteri ya da iş tanımı belirlemektedir. Bu model, sözcüğü sözcüğüne veya aslına tamamen sadık kalma zorunluluğuna gerek olmadığını ifade etmektedir. Önemli olan metnin hedefine ulaşıp ulaşmadığıdır. Böylece tek ölçüt kaynak metin olmaktan çıkar ve çevirmen farklı durumlarda çevirinin amacına göre farklı yollar izleyebilir ve farklı stratejiler kullanabilir (Du, 2012). Bu kurama göre çevirinin başarısı, kaynak metne olan harfi harfine sadakatiyle değil hedef dilin kültürel ve durumsal bağlamında belirlenen amacı ne ölçüde gerçekleştirdiğiyle ölçülmektedir (Nord, 1997).

Bu bağlamda, şarkı çevirisinde de çevirmen tarafından kullanılan stratejileri, uygulanan yöntemleri, dilsel ifadelerin seçimlerini skopos belirlemektedir. Çevirmen şarkının hitap edeceği hedef kitleye, şarkının içeriğine, nasıl sunulacağına göre farklı stratejiler kullanabilir. Peter Low'un şarkı çevirisi modelinde de somutlaşan söylenebilirlik ihtiyacı, Skopos Kuramı açısından bakıldığında metnin melodik bir icra aracı olma amacına hizmet eden en önemli zorunluluklardan biri olarak kabul edilir. Şarkı çevirilerinde hedef metnin kaynak sözdizimi ve anlamından uzaklaşması yaygın bir olgudur. Peter Low'un da dikkat çektiği üzere bu durum, kaynak metnin biçimsel ve teknik özelliklerine gösterilen harfi harfine sadakatin şarkı çevirisinin doğasındaki melodik zorunluluklarla çatışmasından kaynaklanmaktadır. Bu noktada Skopos Kuramı, çevirinin odağını kaynak metinden alıp hedef kültürün beklenti ve ihtiyaçlarına kaydırdığı için en uygun kuramsal çerçevelerden birini sunmaktadır (Tekin & Isısağ, 2017).

Bu çalışmada incelenen şarkı çevirileri, çocuk izleyicilere yönelik bir animasyon filminin dublaj sürecinde üretildiğinden, çevirilerin yalnızca kaynak metne sadakati değil hedef kitlenin beklentilerine ve şarkının işlevine uygunluğu da önem taşımaktadır. Bu nedenle çevirilerin yalnızca kaynak metne sadakat açısından değil, hedef kitlenin beklentileri ve dublajın işlevsel gereklilikleri açısından da değerlendirilmesi gerekmektedir. Sonuç olarak Low'un şarkı çevirisi stratejileri, çevirilerde gerçekleştirilen dilsel dönüşümlerin belirlenmesinde; Skopos Kuramı ise bu dönüşümlerin çevirinin amacı ve hedef kitlesi doğrultusunda değerlendirilmesinde kuramsal temel oluşturmaktadır. Bu nedenle çalışmada elde edilen veriler söz konusu iki yaklaşım çerçevesinde analiz edilmiştir.

Yapay Zekâ ve Çeviri

Tarih boyunca pek çok alan gibi çeviri de çeşitli aşamalardan geçerek gelişmiştir. Başlangıçta yalnızca sözlü olarak yürütülen çeviri faaliyeti, yazının icadıyla birlikte yazılı olarak da üretilmeye başlamıştır. İlk dönemlerde kil tabletler ve çivi yazısı gibi araçlarla yapılan çeviriler, zamanla yerini kâğıt ve kaleme bırakmıştır. Matbaanın icadıyla birlikte basılan sözlükler çevirmenlerin işini kolaylaştırmıştır. Ancak özellikle teknoloji alanındaki hızlı gelişmeler ve yeni araçlar, çeviri sürecinde köklü değişikliklere yol açmıştır. Bilgisayarların yaygınlaşmasıyla çevirmenler kâğıt ve kalemden dijital ortamlara geçmiş, basılı sözlüklerin yerini ise elektronik sözlükler almıştır.

Çeviri tarihinin en önemli dönüm noktalarından biri makine çevirisinin doğuşudur. Makine çevirisi, kaynak dildeki bir metnin bilgisayar sistemleri ve algoritmalar aracılığıyla otomatik olarak hedef dile aktarılmasıdır (Ataman vd., 2025; Hutchins, 1995). Soğuk Savaş döneminde Sovyetler Birliği'ne ait askeri ve bilimsel belgeleri hızlıca İngilizceye çevirmek amacıyla ABD tarafından başlatılan makine çevirisi çalışmaları, ABD hükümetinin yayımladığı ve bu yöntemin pahalı, yavaş ve yetersiz olduğunu belirten ALPAC raporu nedeniyle bir süre duraklamıştır. Ancak sonraki yıllarda sürdürülen çalışmalarla makine çevirisi, dil bilgisi kurallarına dayalı sistemlerden derlem ve örnek tabanlı sistemlere dönüşmüştür. 2000'li yıllarda geliştirilen ve metinleri çevirmek için büyük veri kümelerini inceleyen istatistiksel makine çevirisi önceki yöntemlere kıyasla önemli bir başarı yakalamıştır (Mercan vd., 2024). 2010'lu yıllarda ortaya çıkan ve derin öğrenme ile yapay sinir ağlarından yararlanarak çeviri kalitesini büyük oranda artıran sinirsel makine çevirisi (NMT) çeviri teknolojilerindeki en güncel aşamalardan birisi olmuştur.

Günün hızla ilerleyen teknoloji dünyasında öne çıkan en güncel gelişmelerden biri YZ araçlarıdır. YZ insan beyninin problem çözme, karar verme, öğrenme, genelleme yapma ve bilgiyi işleme gibi ileri düzey zihinsel yeteneklerini taklit eden algoritmalar ve bilgisayar sistemlerinin bütünüdür (Okatan & Aytatlı, 2026). YZ günlük yaşamı ve pek çok bilim dalını etkilediği gibi çeviri alanında da önemli bir değişikliğe yol açmıştır. Geleneksel makine çevirisi araçlarının yerini alan YZ destekli çeviri, günümüzde çokdilli ve dinamik çeviriye imkân tanıyan karmaşık bir yapıya kavuşmuştur (Seven Topkaya, 2025). Çeviride YZ kullanımı, özellikle derin öğrenme mimarilerine dayanan sinirsel makine çevirisi (NMT) ve büyük dil modelleri (LLM) ile gelişmiştir (Ataman vd., 2025; Shahmerdanova, 2025). NMT sistemleri, sözcükleri tek tek ele almak yerine tümcenin tamamını değerlendirerek bağlama daha uygun ve akıcı çeviriler üretebilmektedir (Wang vd., 2022). Üretken YZ ve büyük dil modelleri istem mühendisliği sayesinde, kullanıcı tarafından ona verilen rol ve görevler çerçevesinde çeviri eylemini gerçekleştirmektedir.

Yüksek işlem hızı, maliyet avantajı, çok büyük miktardaki metin verilerini işleyebilme, bağlamı dikkate alarak metin analizi yapma ve dil hizmetlerine erişimi küresel çapta kolaylaştırma gibi çeşitli faydalarından dolayı çeviri için YZ araçları kullanılmaktadır (Shahmerdanova, 2025; Topal & Tanış

Polat, 2025). Ayrıca büyük dil modelleri, verilen yönlendirici istemler aracılığıyla hedef kitlenin üslubuna, resmiyet düzeyine ve alan terminolojisine göre çeviriyi hedef kitleye uygun hale getirmek gibi imkanlar da sunmaktadır (Ataman vd., 2025; Okatan & Aytatlı, 2026). Buna karşın YZ sistemleri deyimler, metaforlar, kültürel ögeler ile edebi duygu ve bağlamın aktarımında zorlanmakta ayrıca yanlış bilgi üretimi, veri gizliliği ihlalleri ve telif hakkı sorunları gibi ciddi sınırlılıklar taşımaktadır (Mercan vd., 2024; Okatan & Aytatlı, 2026). Bu yüzden roman, şiir, şarkı gibi edebi nitelikler taşıyan metinlerin çevirisinde YZ araçlarının performansı günümüz alanyazınında en çok araştırılan güncel konulardan biri haline gelmiştir.

Gemini

Google DeepMind tarafından geliştirilen ve 6 Aralık 2023 tarihinde duyurulan Gemini çok modlu bir YZ modelidir (Imran & Almusharraf, 2024). Metin, görsel, ses, video gibi farklı veri türlerini eşzamanlı olarak işleme ve içerik üretme yeteneğine sahiptir (Ferrag & Bentounsi, 2024; Imran & Almusharraf, 2024). Daha önce Bard adıyla bilinen sistem, tam otomatik modellerden farklı olarak makine çevirisini insan incelemesi ve düzeltmesiyle birleştiren hibrit bir yaklaşım imkanı sunmaktadır (Obeidat vd., 2024).

Alanyazında YZ'nin çevirideki performansına yönelik yapılan birçok çalışmada Gemini dışındaki diğer YZ araçları daha fazla kullanılmaktadır. Fakat farklı YZ araçlarını kullanarak oluşturulan çeviri çıktılarını karşılaştıran çeşitli çalışmalarda (örn. Obeidat vd., 2024; Ferrag & Bentounsi, 2024) Gemini'ın deyim, sözcük seçimi, tümce yapısı, anlamsal akıcılık ve edebi üslup gibi unsurların aktarımı açısından diğer YZ modellerine kıyasla daha başarılı bir çeviri sunduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca Gemini, çok modlu veri işleme yeteneği sayesinde yalnızca yazılı metni değil, görsel ve işitsel bağlamı da analiz edebilme ve buna göre çıktı üretebilme kapasitesine sahiptir. Bu nedenle, bu çalışmada animasyon filminde kullanılan bir şarkının çevirisi inceleneceği için şarkının söylendiği sahneye ilişkin görsel-işitsel bağlamın da çeviri sürecine dahil edilebilmesi amacıyla çok modlu bir araç olan Gemini kullanılmıştır. Ayrıca, tüm kullanıcılar tarafından kolayca erişilebilen versiyonun çevirideki performansını görmek adına ücretsiz sürümü tercih edilmiştir.

Alanyazın Taraması

Şarkı çevirisi alanında incelenen çalışmaların önemli bir bölümünün animasyon filmlerinde kullanılan şarkılara odaklandığı görülmektedir. Bu çalışmalar, şarkı çevirisinin yalnızca anlam aktarımından ibaret olmadığını; ritim, kafiye, söylenebilirlik ve hedef kitlenin beklentileri gibi birçok unsurun çeviri sürecini etkilediğini ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda yapılan araştırmalarda genellikle Low'un şarkı çevirisi stratejileri ve Pentatlon İlkesi temel alınmıştır. Örneğin; Tekin ve Isısağ (2017), Hercules ve Frozen adlı Disney animasyon filmlerindeki toplam dört şarkının Türkçe çevirilerini Low'un stratejilerine göre incelemiştir. Araştırmada Hercules filminde en çok *yerine koyma* stratejisinin kullanıldığı, Frozen filminde ise *çeviri* stratejisinin daha baskın olduğu belirlenmiş ve böylece Hercules filminde melodiye uyum için şarkı metninin değiştirildiği, Frozen filminde ise anlama sadakatin öncelendiği anlaşılmıştır. Benzer şekilde, Mansour Amini vd. (2024) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise yine Disney animasyon filmlerinden olan Mulan ve Aladdin filmlerindeki iki şarkının Çince çevirileri Skopos Kuramı ve Low'un stratejileri doğrultusunda incelenmiş, genel olarak her iki filmde de *çeviri* stratejisinin daha sık tercih edildiği ancak özellikle Mulan filminde ritmik gerekliliklerin *yerine koyma* stratejisinin kullanımını artırabildiği belirtilmiştir.

Küreselleşmenin ve teknolojinin etkisiyle kültürler arası paylaşımların fazlalaşması ve animasyon filmlerinin ticari kaygılarının artması, şarkı çevirisi stratejilerinde zamana göre değişiklikler olmasına yol açabilir. Bazı araştırmalar, geçmiş ve şu anki şarkıların çevirilerini karşılaştırarak bu sonuca katkıda bulunmaktadır. Örneğin; Tekin (2022), Disney'in ilk filmi Snow White (1937) ile Encanto (2021) filmindeki şarkıların çevirilerini karşılaştırmıştır. Araştırmada en çok kullanılan *çeviri* stratejisinin ilk filmde çeviri, modern dönemdeki filmde uyarlama olduğu ve en az kullanılan stratejinin ise her iki filmde de *yerine koyma* olduğu belirlenmiştir. Çalışma, modern dönemde uyarlama stratejisinin kullanımında artış gözlendiğini ortaya koyarak şarkı çevirisindeki strateji kullanımının zamana göre değiştiğini göstermiştir.

Animasyon filmlerindeki şarkıları farklı kuramsal yaklaşımlarla inceleyen araştırmalar da bulunmaktadır. Leni ve Pattiwael (2019), Frozen filmindeki "Do You Want to Build a Snowman?" adlı şarkının Endonezce çevirisini Åkerström'un stratejileri doğrultusunda incelemiştir ve en çok kullanılan çeviri stratejilerinin açımlama, kafiye ve yorumlama olduğu saptanmıştır. Çalışmada çocukların anlamasını kolaylaştırmak için sözcük sayısının azaltıldığı ve söylenebilirliği korumak amacıyla hece sayısının büyük ölçüde korunduğu belirlenmiştir. Çakır (2025) ise Mucize: Uğur Böceği ile Kara Kedi animasyonundaki dokuz Fransızca şarkının İngilizce ve Türkçe çevirilerini metinsel göstergebilim çözümlemesiyle incelemiş ve özellikle ara dil kullanımı nedeniyle anlam kaymalarının ortaya çıktığını göstermiştir.

Animasyon filmleri dışında farklı şarkı türlerine odaklanan çalışmalar da benzer sonuçlara ulaşmıştır. Pazarlıoğlu ve Uras (2025), High School Musical filmindeki bir şarkının Türkçe çevirisini Low'un stratejileri ve Pentatlon İlkesi doğrultusunda incelemiş ve *yerine koyma* stratejisinin baskın olduğunu belirlemiştir. Yaman (2021), çocuklara yönelik İngilizce tekerleme şarkılarının Türkçe çevirilerini Pentatlon İlkesi açısından değerlendirmiş ve ilkenin beş unsurunu karşılayan çevirilerin az olduğunu, birçok çeviride söylenebilirlik ile anlam aktarımı arasında denge kurulamadığını tespit etmiştir. Ayrıca, denge kuramayan çevirilerde özellikle *çeviri* stratejisinin daha çok kullanıldığını saptamıştır. Türk yapımı bir çizgi filmdeki şarkının Arapçaya çevirisini Pentatlon İlkesine göre inceleyen Bilir (2025), şarkıdaki mesajın çeviride korunarak aktarılmaya çalışılırken ritim, hece sayısı ve kafiye unsurlarının büyük oranda sağlanarak denge kurulduğunu ifade etmiştir. Karayürek (2025) ise, Genette'in metinsel aşkınlık kuramına göre inceleme yaptığı çalışmasında şarkının anlamsal bağ olmadan sadece nakaratta fonetik benzetme yapılarak çevrildiğini saptamış ve *çeviri* stratejisinin kullanılmadan sadece müzikal unsurların sağlanmasına odaklanıldığını belirtmiştir. Benzer şekilde Bilge (2024), Grease müzikalindeki iki şarkının Türkçe çevirilerini inceleyerek yüksek ritimli dans şarkılarında anlam kaybı yaşanmadan öykü aktarımının gerçekleştirilebildiğini saptamıştır. Çalışma performatif çeviride söylenebilirliğin anlamsal sadakat kadar önemli olduğunu vurgulamıştır.

Son yıllarda şarkı çevirisinde YZ araçlarının performansını inceleyen çalışmaların sayısında da artış görülmektedir. Pentatlon İlkesinden hareketle Tetratlon Modelini geliştiren Pesen (2024), ChatGPT'nin Fransızca bir şarkıyı Türkçeye çevirmedeki başarısını değerlendirmek amacıyla farklı istemlerle üretilen çevirileri insan çevirileriyle karşılaştırmıştır. Çalışmada ChatGPT'nin anlam aktarımı ve hece uyumu açısından başarılı sonuçlar ürettiği ancak kültürel uyarlama ve yaratıcılık gerektiren noktalarda insan çevirisinin daha güçlü olduğu belirlenmiştir. Başkan ve Altan (2025) ise, YZ tarafından yapılan şarkı çevirilerinde duygusal eşdeğerliğin korunup korunmadığını ölçmek için yürüttükleri çalışmada, "Someone Like You" ve "Mistral Gagnant" adlı iki şarkının ChatGPT tarafından yapılan Türkçe çevirilerini Python tabanlı sayısal duygu analizi kullanarak incelemişlerdir. Uygun istemler kullanıldığında ChatGPT'nin duygusal tonu büyük ölçüde koruyabildiği, ancak kültürel

yerelleştirmelerde küçük sapmalar gösterdiğini bulmuşlardır. Daha güncel bir çalışmada ise, Lai ve Gao (2026) Çince bir pop şarkısının İngilizce YZ tarafından yapılan çevirisini incelemiştir. Bu çalışmada yapay zekâ ve çevirmen iş birliği için planlama-değerlendirme-düzenleme aşamalarından oluşan bir iş akışı önerilmiş ve YZ tarafından üretilen çeviri ile YZ ve çevirmen iş birliği sonucunda üretilen çeviri karşılaştırılmıştır. Çalışmada YZ'nin kaynak metinde olmayan duygular eklediğini ve kafiye yapısını koruyamadığını, ancak YZ ve çevirmen iş birliği modelinin ise ritim koordinasyonunu tam sağladığı ve duygusal derinliği büyük bir oranda artırdığı saptanmıştır.

Alanyazındaki çalışmalar birlikte değerlendirildiğinde, animasyon filmlerindeki şarkı çevirilerini Low'un stratejileri doğrultusunda inceleyen araştırmalar ile YZ destekli şarkı çevirilerini değerlendiren çalışmaların bulunduğu anlaşılmaktadır. Animasyon filmlerindeki şarkı çevirilerinde *çeviri, uyarlama* ve *yerine koyma* stratejilerinin kullanım sıklığının filmin türüne, hedef kitlesine ve çevirinin amacına bağlı olarak değişiklik gösterebildiği görülmektedir. Ayrıca araştırmalar, şarkı çevirisinde söylenebilirlik ve ritim gibi müzikal unsurların çoğu zaman anlamsal sadakat kadar belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır. YZ destekli şarkı çevirilerine ilişkin çalışmalarda ise YZ araçlarının anlam aktarımı ve teknik kısıtların karşılanması açısından önemli ilerlemeler kaydettiği görülmektedir. Bununla birlikte kültürel uyarlama, duygusal aktarım ve yaratıcı dil kullanımı gibi alanlarda insan müdahalesine duyulan gereksinimin devam ettiği anlaşılmaktadır. Ancak insan çevirisi ile çok modlu YZ araçları tarafından üretilen şarkı çevirilerini karşılaştıran ve farklı istemlerin çeviri stratejileri üzerindeki etkisini inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle mevcut çalışma, Disney'in Küçük Deniz Kızı animasyon filminde yer alan "Part of Your World" adlı şarkının insan çevirisi ile Gemini tarafından iki farklı istem kullanılarak üretilen çevirilerini karşılaştırarak hem insan ile YZ çevirisi karşılaştırmalarına hem de istem mühendisliğinin şarkı çevirisine etkisine ilişkin alanyazına katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Yöntem

Araştırma Yöntemi

Bu çalışma insan ve YZ araçlarının şarkı çevirilerini karşılaştırmalı olarak inceleyen nitel bir örnek olay araştırmasıdır. Örnek olay çalışmaları, belirli bir olgunun kendi bağlamı içerisinde ayrıntılı biçimde incelenmesine olanak sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Çalışmada nitel analiz temel alınmış, elde edilen verilerin desteklenmesi amacıyla strateji dağılımına ilişkin nicel bulgular da sunulmuştur. Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yaklaşımından yararlanılmıştır. Low'un (2013) şarkı çevirisi stratejilerine göre belirlenen çeviri stratejilerinin dağılımı nicel olarak incelenirken, çevirilerde gerçekleştirilen dönüşümler ve bu dönüşümlerin işlevleri nitel analizle desteklenmiştir.

Veri Toplama Süreci

Çalışmanın inceleme nesnesi, Disney'in Küçük Deniz Kızı (The Little Mermaid) adlı animasyon filminde yer alan "Part of Your World" adlı şarkıdır. Bu şarkı genel olarak denizkızının insan dünyasının bir parçası olma merakını ve insanın günlük yaşamına duyduğu hayranlığı anlatmaktadır. Bu nedenle şarkı, karakter gelişimi ve anlatı açısından filmin en önemli müzikal bölümlerinden biri olarak kabul edilmekte ve filmin başkarakteri Ariel tarafından seslendirilmektedir. Duygu anlatımının yoğun olması ve dublaj tekniklerini de içermesi nedeniyle bu şarkının çevirisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmada üç farklı çeviri metni karşılaştırılmıştır. Bunlardan ilki, filmin Türkçe dublajında kullanılan ve "O Dünyada" adıyla yayınlanan resmî insan çevirisi iken ikinci ve üçüncü metinleri ise YZ aracı

tarafından farklı istemler kullanılarak üretilen çeviriler oluşturmaktadır. Araştırmada YZ aracı olarak, metinsel girdilerin yanı sıra görsel ve işitsel verileri de işleyebilen çok modlu yapısı nedeniyle Google tarafından geliştirilen Gemini kullanılmıştır.

Araştırmada üç çeviri metni, kullandıkları şarkı çevirisi stratejileri açısından karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Buna ek olarak, istem mühendisliğinin şarkı çevirisine etkisini incelemek amacıyla da Gemini'a iki farklı istem verilerek elde edilen çeviriler karşılaştırılmıştır. İlk istemde şarkının yalnızca İngilizce sözleri sisteme yüklenmiş ve "Bu şarkıyı Türkçeye çevir." istemi verilmiştir. Böylece YZ'nin yalnızca metinsel girdiye dayalı olarak ürettiği çeviri elde edilmiştir. İkinci istemde ise şarkının animasyon filmindeki video kaydı Gemini'a yüklenmiş ve "Videoyu analiz et ve dublaj kurallarına uyarak şarkıyı yeniden çevir." istemi verilmiştir. Bu uygulamanın amacı, çok modlu veri girdisinin ve bağlamsal bilginin şarkı çevirisinde kullanılan stratejileri değiştirip değiştirmediğini incelemektir.

Veri İnceleme Süreci

Elde edilen veriler Peter Low'un (2013) *çeviri, uyarlama* ve *yerine koyma* stratejileri temel alınarak analiz edilmiştir. Kaynak metindeki her dize ile hedef metinlerdeki karşılıkları karşılaştırılmış ve kullanılan stratejiler kodlanmıştır. Kodlama süreci iki araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiş ve araştırmacılar arasında görüş ayrılığı oluşmamıştır. Kodlanan verilerin frekans ve yüzde hesaplamaları MS Excel programı aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Daha sonrasında ise, insan çevirisi ile Gemini tarafından üretilen çeviriler karşılaştırılmıştır.

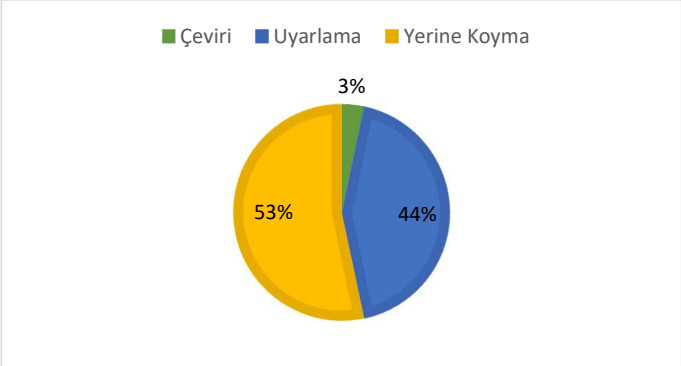
Kaynak metnin tür olarak bir şarkı olması, animasyon filminde kullanılan bir şarkı olması sebebiyle hedef kitlenin büyük bir çoğunluğunun çocuklar olması ve dublaja uyumlu olacak şekilde hedef dilde bu şarkının söylenebilir olma gerekliliği gibi birçok durum çeviri için bir amaç (skopos) bulundurmaktadır. Bu sebeple, elde edilen bulgular Skopos Kuramı çerçevesinde değerlendirilerek çevirilerin hedef kitle, işlev ve dublaj gerekliliklerine uygunluğu tartışılmıştır. Ayrıca çevirilerde kullanılan stratejilerin hangi skopos çerçevesinde uygulandığı da ele alınmıştır.

Bulgular

İnsan çevirisine yönelik bulgular

Filmin Türkçe dublajında kullanılan şarkı çevirisi Low'un stratejilerine göre değerlendirildiğinde en çok kullanılan stratejinin 16 farklı yerde uygulanan *yerine koyma* stratejisi olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, 13 kez uygulanan *uyarlama* stratejisinin en çok kullanılan ikinci strateji olduğu ve en az kullanılan stratejinin ise yalnızca tek bir yerde uygulanan *çeviri* stratejisi olduğu belirlenmiştir. İnsan çevirisinde kullanılan şarkı çevirisi stratejilerinin yüzde olarak dağılımı aşağıdaki 1. grafikte gösterilmektedir.

Grafik 1

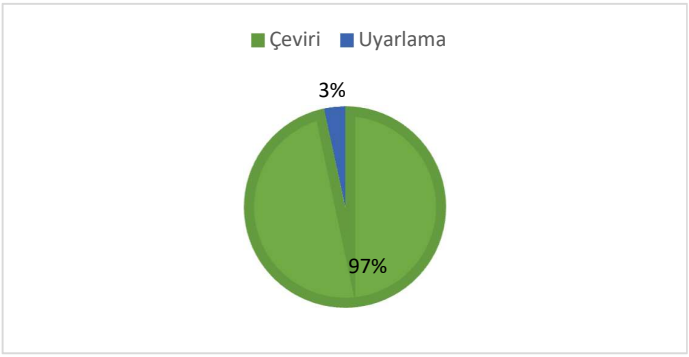
Grafik 1. insan çevirisinde kullanılan stratejilerin dağılımı

Çeviri stratejisinin uygulandığı tek örneğin; 27. dizedeki "What's a fire and why does it, what's the word? Burn" ifadesinin kaynak metne büyük ölçüde sadık kalınarak "Nedir ateş ve neden, neydi o? Yanar?" şeklinde çevrildiği (bkz. Ek 1) dize olduğu fark edilmiştir. Bu örnekte "word" ifadesi Türkçede "o" sözcüğüyle karşılanmıştır ve bu da Low'un *çeviri* stratejisinde belirttiği üzere çevirmenin gerekli durumlarda küçük değişiklikler yapabileceği koşuluna uymaktadır. En çok kullanılan strateji olan *yerine koyma* için örnek olarak 6. dizedeki "Wouldn't you think I'm the girl the girl who has everything?" dizesinin "Bunlara bir de sen gel, gel desen gelir mi?" şeklinde çevrilmesi verilebilir. Bu dizenin Türkçede yeniden yazıldığı görülmüştür. Benzer ifadelerle metni hedef dile daha uygun hale getiren *uyarlama* stratejisi için "Flipping your fins you don't get too far" dizesinin insan çevirisinde "Gidilmez yüzgeçle uzağa" şeklinde aktarılması örnek olarak sunulabilir. Bu çeviride "fins, get too far" ifadeleri için benzer karşılıklarıyla kullanıldığı ve "flipping, your, you" gibi ifadelerin çeviride kullanılmadığı görülmüştür.

Gemini tarafından 1. istemle yapılan çeviriye yönelik bulgular

Şarkı sözlerini Türkçeye çevirmesi istenen Gemini tarafından yapılan çeviri incelendiğinde, şarkının çevrilmesi sürecinde en çok kullandığı stratejinin toplamda 29 farklı dizede uygulanan *çeviri* stratejisi olduğu tespit edilmiştir. *Uyarlama* stratejisi yalnızca bir dizede uygulanırken insan çevirisinde en çok kullanılan *yerine koyma* stratejisi hiç uygulanmamıştır. Gemini tarafından 1. istemle yapılan çeviride kullanılan şarkı çevirisi stratejilerinin yüzde olarak dağılımı aşağıdaki 2. grafikte gösterilmektedir.

Grafik 2

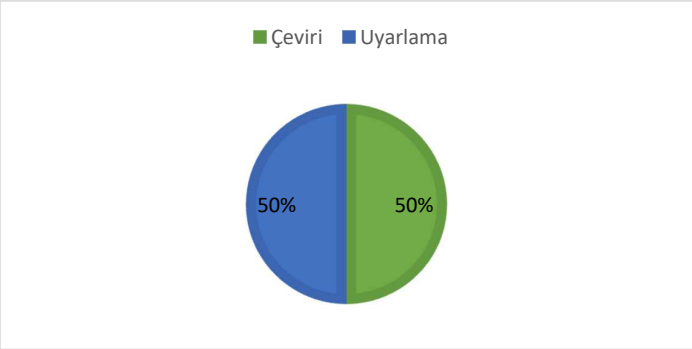
Grafik 2. Gemini tarafından 1. istemle yapılan çeviride kullanılan stratejilerin dağılımı

Kaynak metinde 4. dizedeki "Look at this stuff, isn't it neat?" ifadesinin hedef dile "Bak şunlara, ne kadar da hoşlar değil mi?" şeklinde çevrilmesi *uyarlama* stratejisinin uygulandığı tek dizedir (bkz. Ek 1). *Çeviri* stratejisinin kullanıldığı dizelere ise 22. dizedeki "What would I pay to spend a day warm on the sand?" ifadesinin "Neler ödemezdim, geçirmek için bir günü, sıcak kumlarda?" şeklindeki çevrilmesi örnek olarak verilebilir.

Gemini tarafından 2. istemle yapılan çeviriye yönelik bulgular

2. istem olarak şarkı videosu verilip videoyu analiz ederek ve dublaj kurallarına uyarak şarkıyı çevirmesi istenen Gemini tarafından yapılan çeviri kullanılan stratejiler açısından incelendiğinde ise 1. istemde sadece 1 kez kullanılan *uyarlama* stratejisini 2. istemde 15 kez kullanıldığı ancak *yerine koyma* stratejisinin yine uygulanılmadığı görülmüştür. Ayrıca 1. istemde en çok kullanılan *çeviri* stratejisinin ise bu istemde 15 kez kullanıldığı fark edilmiştir. Dolayısıyla, ikinci istem sonrasında yapılan çeviride en çok kullanılan şarkı çevirisi stratejisi eşit sıklıkta kullanılan *çeviri* ve *uyarlama* stratejileridir.

Grafik 3

Grafik 3. Gemini tarafından 2. istemle yapılan çeviride kullanılan stratejilerin dağılımı

Gemini tarafından 1. istemle üretilen metinde *çeviri* stratejisi kullanılarak "Yürüdükleri o yukarıda, koştukları o yukarıda, bütün gün güneşte kaldıkları yerde" şeklinde çevrilen 19. dize "Up where they walk, up where they run, up where they stay all day in the sun" (bkz. Ek1), 2. istem sonrasında *uyarlama* stratejisi kullanılarak "Orda yürürler, orda koşarlar, güneşte hep öyle kalırlar" şeklinde çevrilmiştir. Benzer şekilde kaynak metinde 12. dizedeki "But who cares?" ifadesi 1. istemde *çeviri* stratejisi ile "Ama kimin umurunda?" diye çevrilirken 2. istemde *uyarlama* stratejisi kullanılarak "Ama neye yarar?" şeklinde çevrilmiştir. Bununla birlikte, Gemini çevirilerinde istem değişikliğine rağmen kullanılan stratejinin değişmediği çeviri örnekleri de görülmüştür. Örneğin, şarkıda 30. dizedeki "Wish I could be part of that world" dizesi her iki istemde de *çeviri* stratejisi kullanılarak çevrilmiştir. Gemini tarafından ilk istemde "Keşke olabilsem, o dünyanın bir parçası" diye aktarılan bu dize ikinci istemde "Keşke olsam, o dünyanın bir parçası" şeklinde çevrilmiştir.

İnsan ve Gemini çevirilerinin, şarkı çevirisi stratejileri açısından nicel karşılaştırılması yapıldığında, insan çevirisinde en çok uygulanan stratejinin *yerine koyma* olduğu, Gemini tarafından 1. istemle yapılan çeviride *çeviri* stratejisi, 2. istemle yapılan çeviride ise *çeviri* ve *uyarlama* stratejilerinin olduğu görülmektedir (Bkz. Tablo 2).

Tablo 2

ŞARKI ÇEVİRİSİ STRATEJİLERİ	İNSAN ÇEVİRİSİ	GEMINI ÇEVİRİSİ	
		1. İSTEM	2. İSTEM
Çeviri	1 (%3)	29 (%97)	15 (%50)
Uyarlama	13 (%44)	1 (%3)	15 (%50)
Yerine Koyma	16 (%53)	0 (%0)	0 (%0)

Tablo 2. İnsan ve Gemini çevirilerinin şarkı çevirisi stratejileri açısından karşılaştırılması

Üç çeviri metninde aynı dizeler için farklı şarkı çevirisi stratejilerinin kullanılması, çeviriler arasındaki farklılıkların ayrıntılı biçimde incelenmesine olanak sağlamaktadır. Örneğin, 13. dizenin "I wanna be where the people are" dizesi insan çevirisinde *yerine koyma* stratejisiyle "İsterdim o insanlarla eğlenmeyi" şeklinde çevrilirken Gemini tarafından 1. İstem sonrasında gerçekleştirilen çeviride *çeviri* stratejisi kullanılarak "İnsanların olduğu yerde olmak istiyorum" diye çevrilmiştir (bkz. Ek 1). Ancak Gemini tarafından ikinci istemden sonra *uyarlama* stratejisi kullanılmış ve dize "İnsanlar nerede, orda olsam" şeklinde çevrilmiştir. Başka bir örnekte 24. dize "Bright young women, sick of swimming, ready to stand" ifadesi insan çevirinde *uyarlama* stratejisi ile "Artık yetti, zaman geldi, aşığım ben" şeklinde çevrilmiştir. Gemini tarafından bu dize ilk istemde "Parlak genç kadınlar, yüzmekten bıkmış, ayakta durmaya hazırlar" şeklinde çevrilirken ikinci istemde *uyarlama* stratejisiyle "Genç kadınlar, yüzmekten bıkmış, durmaya hazırlar!" şeklinde aktarılmıştır. İnsan çevirisinde *uyarlama* stratejisi kullanılarak "Bu kadar güzel şeyler yaratabilen bir dünya nasıl kötü olabilir ki?" şeklinde çevrilen 3. dize "I just don't see how a world that makes such wonderful things… could be bad" dizesi, Gemini tarafından 1. istem sonrasında *çeviri* stratejisi kullanılarak "Bu kadar harika şeyler yaratan bir dünyanın kötü olabileceğini aklım almıyor" şeklinde çevrilmiştir. Ancak, 2. istemde bu dizede *uyarlama* stratejisini kullanılmış ve "Ama bu kadar harika şeyler yapan bir dünya… nasıl kötü olabilir?" şeklinde çevrilmiştir.

Tartışma

Bu çalışmada, insan ve Gemini tarafından gerçekleştirilen şarkı çevirileri şarkı çevirisi stratejileri açısından karşılaştırılmış ve farklı istemlerin Gemini'ın kullandığı çeviri stratejileri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Bulgular, insan çevirisi ile Gemini tarafından üretilen çeviriler arasında kullanılan şarkı çevirisi stratejileri açısından belirgin farklılıklar bulunduğunu göstermektedir.

İlk araştırma sorusu kapsamında elde edilen bulgular, insan çevirisinde en sık kullanılan şarkı çevirisi stratejisinin *yerine koyma* olduğunu ortaya koymuştur. Bu bulgu alanyazındaki bazı çalışmalarla paralellik göstermektedir. Örneğin Pazarlıoğlu ve Uras (2025) da High School Musical filmindeki bir şarkının çevirisinde *yerine koyma* stratejisinin baskın olduğunu belirlemiştir. Tekin ve Isısağ (2017) ise Hercules adlı filmdeki şarkıların çevirisinde en çok *yerine koyma* stratejisinin kullanıldığını belirtmiştir. Buna karşılık, Tekin ve Isısağ (2017) tarafından gerçekleştirilen aynı çalışmada Frozen adlı filmdeki şarkıların çevirisinde *çeviri* stratejisinin daha baskın olduğu belirlenmiştir. Yine, Mansour Amini vd. (2024) tarafından yürütülen çalışmada da *çeviri* stratejisinin en sık kullanılan strateji olduğu görülmüştür. Bu farklılığın incelenen şarkıların yapısal özelliklerinden, hedef kitleden ve çevirilerin üretildiği dönemlerden kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Nitekim günümüz modern çağında dilin karmaşıklaşması ve küreselleşme *uyarlama* ve *yerine koyma* stratejilerinin artmasını sağlamıştır (Tekin, 2022).

Bu durum, insan çevirisinin şarkının işlevini, duygusal etkisini ve dublaj gerekliliklerini gözeterek

kaynak metni daha serbest biçimde yeniden yapılandırabildiğini göstermektedir. Çevirisi yapılacak eserin çocuk izleyiciye yönelik olması ve dublaj bağlamında sunulması, hedef kitle ve işlevin çeviri tercihleri açısından dikkate alınmasını gerektiren koşulları oluşturmaktadır. Dolayısıyla, çevirmenin bu skoposlar doğrultusunda gerekli yerlerde metni uyarlayarak ya da yeniden yazarak stratejilerini belirlediği düşünülmektedir. Ayrıca insan çevirisinde *yerine koyma* stratejisinin fazla kullanılmasının nedenlerinden biri de şarkının hedef dilde dublaj haliyle seslendirileceği için hece sayısı, dudak uyumu, uzatılan sesler, kafiye gibi kuralların göz önünde bulundurulması olabilir. Bu durum, Low'un Pentatlon İlkesi'nde vurguladığı söylenebilirlik, ritim ve doğal dil kullanımı arasındaki dengenin sağlanmasına yönelik bir tercih olarak da yorumlanabilir. Yani çevirmen dublaj kurallarının yanı sıra doğallık, ritim gibi amaçlar ve çeviri kuralları doğrultusunda stratejiler uygulamıştır. Yani çevirinin amacına ve belirlenen kurallarına göre çevirmen kararları söz konusudur, bu durum, Skopos Kuramı'nın çevirideki yansımalarını göstermektedir. Karayürek'in (2025) de ifade ettiği gibi müzikal özellikler sağlandığı sürece şarkı çevirisinde *çeviri* stratejisinin kullanılması zorunlu değildir. Özellikle çocuklara yönelik animasyon filmleri gibi görsel-işitsel ürünlerde ritim ve söylenebilirlik, kaynak eserde var olan eğitsel işlevin korunması için oldukça önemlidir (Yaman, 2021). Skopos Kuramı'nın öngördüğü şekilde şarkı çevirilerinde de hedef kitlenin ve çeviri amacının belirleyici olduğu düşünüldüğünde insan çevirisinde görülen *yerine koyma* stratejileri, çocuk izleyiciye yönelik dublajın işlevsel gerekliliklerini karşılamaya yönelik amaç odaklı tercihler olarak değerlendirilebilir.

Buna karşılık Gemini tarafından üretilen çevirilerde ise 1. istemde sadece şarkıyı Türkçeye çevrilmesi istenmiş, belirli bir hedef kitleye, işleve veya dublaj koşullarına ilişkin ek bir yönlendirme yapılmamıştır. Bu nedenle, ilk istem ikinci isteme göre daha sınırlı bir amaç ve görev tanımı sunmaktadır. Bu nedenle, Gemini'ın ilk istemde yalnızca bu amaç doğrultusunda bir performans sergilediği için *çeviri* stratejisini daha baskın şekilde kullandığı düşünülmektedir. İkinci istemde ise YZ'ye orijinal şarkının videosu yüklenmiş, videodaki görsel-işitsel bağlamı ve dublaj gerekliliklerini dikkate alarak çeviri üretmesi istenmiştir. Bu istemde çeviri amacının (şarkı çevirisi) yanı sıra çeviri kuralları (çocuk kitle, dublaj uyumu gibi) da verilmiştir. İkinci istemde YZ'nin *uyarlama* stratejisi kullanımında ilk isteme kıyasla büyük bir artış olduğu gözlemlenmiştir. Yani istemde verilen görevler, çevirinin amacını ve kurallarını sunmuştur ve böylece Gemini kullandığı stratejileri değiştirmiştir. Ancak her iki istemde de *çeviri* ve *uyarlama* stratejileri ön plana çıkmış, *yerine koyma* stratejisi ise kullanılmamıştır. Gemini tarafından yapılan çevirilerde *yerine koyma* stratejisinin kullanılmaması, YZ'nin özellikle yaratıcı yeniden yazım gerektiren durumlarda kaynak metne daha bağlı kalma eğiliminde olduğunu düşündürmektedir. Bu bulgu, YZ destekli şarkı çevirilerine ilişkin önceki araştırmalarla da örtüşmektedir. Pesen (2024), YZ'nin anlam aktarımı ve teknik uyum açısından başarılı sonuçlar üretebildiğini ancak kültürel uyarlama ve yaratıcılık gerektiren noktalarda insan çevirisinin daha güçlü olduğunu belirtmiştir. Benzer şekilde Lai ve Gao (2026), YZ tarafından üretilen çevirilerde çeşitli sınırlılıklar bulunduğunu, bu çevirilere insan müdahalesinin ise çeviri kalitesini artırdığını ortaya koymuştur.

İkinci araştırma sorusu kapsamında elde edilen bulgular ise, farklı istemlerin YZ tarafından üretilen şarkı çevirilerindeki strateji kullanımında farklılaşmaya yol açabildiğini göstermiştir. İlk istemde ağırlıklı olarak *çeviri* stratejisinin kullanılması, Gemini'ın metni öncelikle anlamsal aktarım odaklı ele aldığını göstermektedir. Bu sonuç da Gemini'ın ilk istemde çevirinin amacına yöneldiğini ve Skopos Kuramı'na göre sadece çeviri amacına odaklanarak aktarım yaptığını göstermektedir. Buna karşılık, amacın (skopos) çeviri kuralları ile birlikte verildiği ikinci istem sonrasında *uyarlama* stratejisinin kullanımında görülen artış çok modlu girdiler ve ayrıntılı istemlerin çeviri sürecinde dikkate alınan ölçütleri değiştirebildiğini göstermektedir. Dolayısıyla bu durum istem mühendisliğinin şarkı çevirisindeki önemini desteklemektedir. Ayrıca, bu bulgu Skopos Kuramı'nda vurgulanan çeviri amacı

ve kararlarının çeviri sürecindeki belirleyici rolüyle de ilişkilendirilebilir. Çeviriyi yapan kişi veya aracın belirlenen amaç doğrultusunda farklı stratejik seçimler yapması beklenmektedir. Benzer şekilde, Başkan ve Altan (2025) da, uygun istemler kullanıldığında YZ'nin duygusal tonu daha başarılı biçimde aktarabildiğini göstermiştir.

Buna rağmen Gemini tarafından hiçbir istemde *yerine koyma* stratejisinin kullanılmaması dikkat çekicidir. Bu durum, YZ'nin bağlamsal ve teknik gerekliliklere belirli ölçüde uyum sağlayabildiğini yani ona belirtilen skoposa göre çeviri yapabildiğini ancak yaratıcı yeniden yazım gerektiren durumlarda insan çevirmen kadar esnek davranamadığını düşündürmektedir. Bu sonuç da YZ'nin ona belirli bir duygusal ya da yaratıcı yazım skoposu verilmediği sürece kaynak metne sadık kalma eğiliminde olduğunu göstermektedir. İnsan çevirisinde yoğun biçimde kullanılan *yerine koyma* stratejisinin hiçbir YZ çıktısında görülmemesi, yaratıcı yeniden yazım ve hedef kültüre uyarlama gerektiren şarkı çevirilerinde insan müdahalesinin önemini koruduğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte Gemini tarafından ikinci istem sonrasında *uyarlama* stratejisinin daha sık kullanılması, YZ araçlarının uygun istemler ve çok modlu girdilerle şarkı çevirisinin teknik gerekliliklerine daha fazla uyum sağlayabileceğini göstermektedir. Özetle, Skopos Kuramı açısından değerlendirildiğinde, birinci istemde YZ'ye özel bir hedef kitle veya işlevsel amacın (skopos) tanımlanmamış olması, modelin varsayılan olarak anlamsal sadakat odaklı *çeviri* stratejisine yönelmesine neden olmuştur. İkinci istemde ise dublaj kuralları ve video bağlamı tanımlanarak belirgin bir skopos oluşturulmuş ve bu da YZ'nin *uyarlama* stratejisini kullanımını belirgin şekilde artırmıştır. Buna karşın, Gemini'ın iki istemde de *yerine koyma* stratejisine hiç başvurmaması, YZ aracının yeniden yazım gerektiren durumlarda kaynak metne daha bağlı tercihler yapabildiğini düşündürmektedir. Bu bulgu, farklı modeller, istemler ve şarkılar üzerinde yapılacak çalışmalarla daha kapsamlı biçimde sınanmalıdır.

Sonuç

Küçük Deniz Kızı adlı animasyon filminde yer alan "Part of Your World" adlı şarkının insan ve Gemini tarafından yapılan çevirilerini Low'un şarkı çevirisi stratejileri açısından karşılaştıran bu çalışmada, insan ve YZ çevirileri arasında stratejiler açısından farklılıklar olduğu saptanmıştır. İnsan çevirisinde en çok *yerine koyma* stratejisi kullanılırken Gemini çevirilerinde birinci istemde en çok *çeviri* stratejisi ikinci istemde ise *çeviri* ve *uyarlama* stratejileri kullanılmıştır. Araştırmanın bulguları, özellikle yaratıcı yeniden yazım gerektiren durumlarda insan çevirisinde hedef kitle ve çeviri amacının stratejik tercihlerle ilişkilendirilebileceğini göstermiştir. Gemini tarafından gerçekleştirilen çevirilerde ise kaynak metne daha bağlı çeviri tercihleri saptanmıştır.

Bu araştırmada, verilen istemin YZ aracı tarafından üretilen çeviride kullanılan şarkı çevirisi stratejilerini etkileyip etkilemediği de incelenmiştir. İlk istemde büyük oranda *çeviri* stratejisi kullanılırken ikinci istemde *çeviri* stratejisi ve *uyarlama* stratejisi kullanma oranları arasında eşitlik görülmüştür. Dolayısıyla YZ çevirisinde istemi ayrıntılı ve çok modlu hazırlamak şarkı çevirisinde kullanılan stratejilerin değişmesine yol açmıştır. Ancak Gemini'ın her iki istemde de ürettiği çevirilerde insan çevirisinde ön plana çıkan *yerine koyma* stratejisinin hiç kullanmaması, kaynak metne bağlı kalma eğiliminde olduğunu ve yaratıcı yazım stratejilerine yönelmediğini düşündürmektedir.

Bu çalışma, insan çevirisi ile çok modlu bir YZ aracı tarafından üretilen şarkı çevirilerini karşılaştırması ve istem mühendisliğinin şarkı çevirisi stratejileri üzerindeki etkisini incelemesi bakımından alanyazına katkı sunabilir. Bununla birlikte, bu çalışma sadece bir şarkının çevirisi ile sınırlı olduğu için şarkı çevirisine yönelik genellemelerin yapılabilmesi için incelenen şarkıların nitel olarak artırılması

gereklidir. YZ çevirilerini incelemeyi amaçlayan bu çalışmada YZ aracı olarak sadece Gemini kullanılmıştır. Daha sonraki çalışmalarda teknolojinin gelişmesiyle beraber çok modlu diğer YZ araçları tarafından üretilen çevirilerin de incelenmesi alanyazın açısından önem arz edebilir. Çalışma kapsamında yapılan çeviriler sadece şarkı çevirisi stratejileri açısından incelenmiştir. İnsan ve YZ araçlarının şarkı çevirilerindeki performansları, Low'un Pentatlon İlkesi kapsamında söylenebilirlik, anlam, doğallık, ritim ve kafiye boyutları açısından karşılaştırmalı olarak incelenebilir.

Kaynakça / References

Altoriqi, R. (2025). *The impact of Machine Translation on Translators' Lexical Creativity: A comparative analysis of post-edited and from-scratch translation modes of literary translations from English to Arabic under consideration of contextual factors*.

Amini, M., vd. (2024). Strategies and challenges in English to Chinese translation of selected song lyrics. *Jurnal Arbitrer*, *11*(3), 244-262.

Arslan Bilir, H. (2025). Kukuli adlı çizgi filmde geçen "Beze Bay Bay" şarkısının Arapçaya çevirisinin Pentathlon ilkeleri çerçevesinde incelenmesi. *Söylem Filoloji Dergisi*, (*Çeviribilim Özel Sayısı-II)*, 651–663.

Ataman, D., vd. (2025). Machine translation in the era of large language models: A survey of historical and emerging problems. *Information*, 16(9), 723.

Aydıner, B., ve Küpana, M. N. (2024). Türkiye'de 2023 yılında en çok dinlenilen şarkıların incelenmesi: Spotify örneği. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (17), 65-86.

Başkan, S., ve Altan, S. (2025). Yapay zekâ destekli şarkı çevirisi üzerine bir çalışma. *Söylem Filoloji Dergisi (Çeviribilim Özel Sayısı-II)*, 439-453.

Bilge, S. (2024). Song types and song translation in musical theater: The case of Grease the Musical. *Konservatoryum - Conservatorium*, *11*(2), 694–708.

Çakır, N. E. (2025). Les aventures de Ladybug et Chat Noir isimli animasyon filmi şarkılarının çevirileri üzerine göstergebilimsel bir değerlendirme. *Söylem Filoloji Dergisi*, (Çeviribilim Özel Sayısı-II), 763-780.

Chaume, F. (2004). Film studies and translation studies: Two disciplines at stake in audiovisual translation. *Meta*, 49(1), 12–24. https://doi.org/10.7202/009016ar.

Çilden, Ş. (2001). Müzik, çocuk gelişimi ve öğrenme. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *21*(1), 1-8.

Çimen Karayürek, E. (2025). Şarkı çevirilerine metinsel aşkın bir bakış: Sessiz Gemi ve Do Do Do Do Si Re Re örneği. *Söylem Filoloji Dergisi, (Çeviribilim Özel Sayısı-II)*, 469–481.

Du, X. (2012). A brief introduction of Skopos theory. *Theory and Practice in Language Studies*, *2*(10), 2189-2193.

Ferrag, F., & Bentounsi, I. A. (2024). The use of artificial intelligence in academic translation tasks: Case study of Chat GPT, Claude and Gemini. *Ziglôbitha*, 11(2), 173–192

Franzon, J. (2008). Choices in song translation: Singability in print, subtitles and sung performance. *The Translator*, *14*(2), 373-399.

García-Jiménez, R. (2017). Song translation and AVT: The same thing?. *Babel*, *63*(2), 200-213.

Gemini Robotics Team. (2025). *Gemini Robotics: Bringing AI into the physical world* [Teknik rapor]. Google DeepMind

Häppölä, T. (2021). *Translating culture-specific elements in the film Zootropolis* (Yüksek Lisans Tezi). Helsinki Üniversitesi.

Hutchins, W. J. (1995). Machine translation: A brief history. E. F. K. Koerner & R. E. Asher (Ed.), *Concise history of the language sciences: From the Sumerians to the cognitivists* içinde (ss. 431–445). Pergamon Press.

İmik, Ü., ve Haşhaş, S. (2020). Müzik nedir ve hayatımızın neresindedir. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, *6*(2), 196-202.

Imran, M., & Almusharraf, N. (2024). Google Gemini as a next generation AI educational tool: A review of emerging educational technology. *Smart Learning Environments*, 11.

Kumlu, D., & Okul, M. (2023). Yapay zekâ ile çeviri uygulamaları: Kültürel unsurların çevirisinde ChatGPT. E. Barut (Ed.), *Contemporary translation studies: Bridging cultures, technologies and societies*

Kuru Pazarlıoğlu, G., & Uras, A. (2025). Pentatlon ilkesi bağlamında şarkı çevirisi üzerine bir değerlendirme: High School Musical 2. *Söylem Filoloji Dergisi (Çeviribilim Özel Sayısı-II)*, 96-112.

Lai, J., ve Gao, L. (2026). A study on human-AI collaboration modes in lyric translation from a translator-centered perspective. *International Journal of Linguistics, Literature and Translation*, 9(2). https://doi.org/10.32996/ijllt.2026.9.2.17.

Lei, S., et al. (2024). SongCreator: Lyrics-based universal song generation. *38th Conference on Neural Information Processing Systems (NeurIPS 2024)*.

Leni, C., ve Pattiwael, A. S. (2019). Analyzing translation strategies utilized in the translation of song "Do You Want to Build a Snowman?". *Journal of Language and Literature*, *19*(1), 55-64.

Low, P. (2003) Translating Poetic Songs: An attempt at a functional account of strategies. *Target*, 15(1), 95-115.

Low, P. (2005). The Pentathlon approach to translating songs. İçinde Gorlee, D. L. (Ed.). *Song and significance. Virtues and Vices of Vocal Translation*. (pp. 185-212). New York: Rodopi.

Low, P. (2013). When song cross language borders. *The Translator*, 19(2), 229-244.

Low, P. (2016). *Translating song: Lyrics and texts*. London/New York: Routledge.

Niskanen, N. H. A. (2021). *The aspects of song translation in Finnish popular music translations* [Yüksek Lisans Tezi, University of Eastern Finland].

Nord, C. (1997). *Translating as a purposeful activity: Functionalist approaches explained*. Manchester: St. Jerome Publishing.

Mercan, H., vd. (2024). Makine çevirisinin tarihsel süreci. *International Journal of Language and Translation Studies*, 4(1), 104–116.

Obeidat, M., vd. (2024). Analyzing the performance of Gemini, ChatGPT, and Google Translate in rendering English idioms into Arabic.

Okatan, S., & Aytatlı, T. (2026). Edebi metin çevirisinde yapay zekâ ve insan çevirisi: Bağlam, üslup ve duygu aktarımı. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 250–268.

Parada-Cabaleiro, E., Mayerl, M., Brandl, S., Skowron, M., Schedl, M., Lex, E., ve Zangerle, E. (2024). Song lyrics have become simpler and more repetitive over the last five decades. *Scientific Reports*, *14*, 7155.

Pesen, A. (2024). Şarkı çevirisi ve ChatGPT. *Abant Journal of Translation and Interpreting Studies*, 2(1), 1-16.

Reiss, K., ve Vermeer, H. J. (2014). *Towards a general theory of translational action: Skopos theory explained* (C. Nord, Çev.). London & New York: Routledge.

Seven Topkaya, E. (2025). Çeviri alanında yapay zekâ kullanımına dair güncel yaklaşımlar: Bir derleme. *Journal of West European Social Sciences*, 2(3), 368–388.

Shahmerdanova, R. (2025). Artificial intelligence in translation: Challenges and opportunities. *Acta Globalis Humanitatis et Linguarum*, 2(1), 62–70.

Suo, X. (2015). A new perspective on literary translation strategies based on skopos theory. *Theory and Practice in Language Studies*, *5*(1), 176-183.

Tekin, B. ve Isisag, K. (2017). A comparative analysis of translation strategies in the Turkish translation of songs in Walt Disney's animated musical movies: "Hercules" and "Frozen". *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 5(1), 132-148. https://doi.org/10.18298/ijlet.1662.

Tekin, B. (2022). A case study on the translation strategies in Walt Disney animated musical movies' songs: From past to present. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 62(2), 1014-1033. https://doi.org/10.33171/dtcfjournal.2022.62.2.7.

Topal, M. Ş., & Tanış Polat, N. *(2025). Yazın çevirisinde yapay zekâ: Etik değerlendirmeler ve geleceğe yönelik çıkarımlar. Çeviribilim ve Uygulamaları Dergisi, (38), 108–126.*

Trisnawati, I. K. (2014). Skopos theory: A practical approach in the translation process. *Englisia: Journal of Language, Education, and Humanities*, *1*(2).

Ural, G. (2026). Yapay zekâ ile şiir çevirisinde Erişim Destekli Üretim (RAG) mimarisi yönteminin çeviri kalitesine etkisi üzerine bir değerlendirilme. *Abant Journal of Translation and Interpreting Studies*, 4(1), 19–36.

Vermeer, H. J. (1978). Ein rahmen für eine allgemeine translationstheorie. *Lebende Sprachen*, 23(3), 99-102.

Wang, H., vd. (2022). Progress in machine translation. *Engineering*, 18, 143–153.

Yaman, B. (2021). İngilizce tekerleme şarkı videolarının Türkçe çevirilerinin Peter Low'un Pentathlon prensipleri çerçevesinde incelenmesi. *Çeviribilim ve Uygulamaları Dergisi*, (30), 214-238.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

Zhang, R., vd. (2024). How good are LLMs for literary translation, really? Literary translation evaluation with humans and LLMs. *Proceedings of the 2024 Conference on Empirical Methods in Natural Language Processing*.

Ekler

Ek 1

DİZE	KAYNAK METİN	İNSAN ÇEVİRİSİ	GEMINI (İSTEM 1)	GEMINI (İSTEM 2)
	Maybe he's right	Keşke beni anlamasını sağlayabilsem Yerine Koyma	Belki de haklıdır... Çeviri	Belki de haklı... Çeviri
	Maybe there is something the matter with me...	Ben onun düşüncelerine hiç katılmıyorum. Yerine Koyma	Belki de bende bir sorun vardır... Çeviri	Belki de bende bir sorun var... Çeviri
	I just don't see how a world that makes such wonderful things... could be bad	Bu kadar güzel şeyler yaratabilen bir dünya nasıl kötü olabilir ki? Uyarlama	Bu kadar harika şeyler yaratan bir dünyanın kötü olabileceğini aklım almıyor. Çeviri	Ama bu kadar harika şeyler yapan bir dünya... nasıl kötü olabilir? Uyarlama
	Look at this stuff Isn't it neat?	Bak şunlara güzel değil mi? Uyarlama	Bak şunlara, Ne kadar da hoşlar değil mi? Uyarlama	Bak şunlara, ne hoş hepsi, Uyarlama
	Wouldn't you think my collection's complete?	İnanmak güç ya hepsi benim mi? Yerine Koyma	Koleksiyonumun tam olduğunu düşünmez miydin? Çeviri	Eksik mi sence bu koleksiyon? Uyarlama
	Wouldn't you think I'm the girl The girl who has everything?	Bunlara bir de sen gel, gel desen gelir mi? Yerine Koyma	Her şeye sahip olan o kız olduğumu düşünmez miydin? Çeviri	Her şeyi olan o kız, Dersin ki işte bu! Uyarlama
	Look at this trove, Treasures untold, How many wonders can one cavern hold?	İstediğine sor kimse bilmiyor İşte hazinen kimse inanmıyor Yerine Koyma	Bak şu hazineye, Anlatılmamış mucizeler... Bir mağara kaç harika barındırabilir ki? Çeviri	Bak şu koya, hazine dolmuş, Bu mağara nasıl bunca şey almış? Uyarlama
	Looking around here you'd think Sure, she's got everything	Bunları bir görseler Yok, anlamazlar ki Yerine Koyma	Şöyle bir baksan, 'Tabii, her şeyi var' dersin. Çeviri	Şöyle bir baksan derdin, "Evet, her şeyi var." Çeviri
	I've got gadgets and gizmos and plenty	Asla bilmediğim bu şeyler nedir Yerine Koyma	Ivır zıvırlarım, çeşit çeşit eşyalarım var. Çeviri	Bende zımbırtı ve ıvır zıvır çok, Çeviri
	I've got woozits and whatzits galore	Ama onlar benim hazinem	Şu zımbırtılardan, o şeylerden bende çok var.	Şu şeylerden bende bir sürü var.

		Yerine Koyma	Çeviri	Çeviri
	You want thingamabobs? I've got 20!	Tamam kaç tane olsun yirmi mi? Yerine Koyma	Hani şu 'şey'den mi istiyorsun? Bende yirmi tane var! Çeviri	"Zart-zurt" mu lazım? Bende yirmi tane! Uyarlama
	But who cares? No big deal, I want more!	Gerçekler bunlar değil, Aslında... Yerine Koyma	Ama kimin umurunda? Önemli değil ki... Ben daha fazlasını istiyorum! Çeviri	Ama neye yarar? Hiç mühim değil... Ben, fazlasını istiyorum... Uyarlama
	I wanna be where the people are	İsterdim o insanlarla eğlenmeyi, Yerine Koyma	İnsanların olduğu yerde olmak istiyorum, Çeviri	İnsanlar nerede, orda olsam, Uyarlama
	I wanna see Wanna see 'em dancing	Onunla dans etmeyi Yerine Koyma	Görmek istiyorum, Dans edişlerini görmek istiyorum... Çeviri	Görsem onları... Görsem dans ederken, Uyarlama
	Walking around on those What do you call 'em? oh, feet!	Gezerler kumda, peki ya biz? Oh işte... Yerine Koyma	Şu şeylerin üzerinde yürürken... Neydi adı? Ah, ayaklar! Çeviri	Gezinirken şu... Adı neydi? Ah, ayaklar! Çeviri
	Flipping your fins you don't get too far	Gidilmez yüzgeçle uzağa Uyarlama	Yüzgeçlerini sallayarak pek uzağa gidemezsin. Çeviri	Yüzgeçle pek uzağa gidemezsin, Çeviri
	Legs are required for jumping, dancing	Gerekir ayaklar yürümek için Uyarlama	Zıplamak, dans etmek için bacaklar gerekir. Çeviri	Bacak lazım zıplayıp, dans etmek için. Çeviri
	Strolling along down the What's that word again? street	Bir de o şey var ya Neydi o kelime? sokak... Uyarlama	Şu yolda başıboş gezerken... O kelime neydi? Sokak! Çeviri	Salınırken o... Neydi o kelime? Cadde! Çeviri
	Up where they walk Up where they run Up where they stay all day in the sun	Orda olmak koşabilmek, her an güneşi görebilmek Uyarlama	Yürüdükleri o yukarıda, Koştukları o yukarıda Bütün gün güneşte kaldıkları yerde... Çeviri	Orda yürürler, Orda koşarlar, Güneşte hep öyle kalırlar. Uyarlama
	Wandering free Wish I could be	Senin yanında olabilsem o dünyada...	Özgürce dolaşarak, Keşke olabilsem,	Özgürce gezip, Keşke olsam,

	Part of that world	Uyarlama	O dünyanın bir parçası. Çeviri	O dünyanın bir parçası. Çeviri
	What would I give If I could live Out of these waters?	Neler vermem bu denizden çıkmak için ben Uyarlama	Neler vermezdim, Yaşayabilseydim, Şu suların dışında. Çeviri	Neler vermezdim, Yaşasaydım ben, Şu suların dışında. Çeviri
	What would I pay To spend a day Warm on the sand?	Kumsalda birgün gezmek için neler vermem Uyarlama	Neler ödemezdim, Geçirmek için bir günü, Sıcak kumlarda? Çeviri	Neler ödemezdim, Kalsam bir gün, Sıcak kumlarda? Uyarlama
	Bet'cha on land, They understand Bet they don't reprimand their daughters	O insanlar, anlayışlı, onlar severler kızlarını Uyarlama	Bahse girerim karadakiler, Anlarlar beni. Kızlarını azarlamazlar orada. Çeviri	Karada eminim, Anlarlar beni. Kızlarını hiç paylamazlar. Çeviri
	Bright young women Sick of swimming Ready to stand	Artık yetti, zaman geldi, Aşığım ben... Yerine Koyma	Parlak genç kadınlar, Yüzmekten bıkmış, Ayakta durmaya hazırlar. Çeviri	Genç kadınlar, Yüzmekten bıkmış, Durmaya hazırlar! Uyarlama
	And ready to know what the people know	Ne yaparlar öğrenmeliyim, Uyarlama	İnsanların bildiklerini bilmeye hazırım. Çeviri	Öğrenmek istiyorum her ne bilseler, Uyarlama
	Ask 'em my questions and get some answers	Bilmeliyim bazı cevapları Uyarlama	Sorularımı sorup cevaplarımı almaya... Çeviri	Sorular sorup cevaplar bulsam. Uyarlama
	What's a fire and why does it What's the word? burn	Nedir ateş ve neden, neydi o? Yanar? Çeviri	Ateş nedir ve neden... Kelimem neydi? Yanar? Çeviri	Ateş nedir ve neden... Kelimem neydi? Yanar? Çeviri
	When's it my turn?	Bekliyorum kavuşmayı Yerine Koyma	Sıra bana ne zaman gelecek? Çeviri	Sıram ne zaman? Çeviri
	Wouldn't I love Love to explore the shore up above?	Orada bir ömür yaşamayı Yerine Koyma	Sevmez miydim, O yukarıdaki kıyıları keşfetmeyi? Çeviri	İstemez miyim? O kıyıları keşfe çıkmayı. Çeviri
	Out of the sea Wish I could be	Senin yanında olabilsem	Denizin dışında, Keşke olabilsem,	Denizden kopup, Keşke olsam,

	Part of that world	o dünyada... Uyarlama	O dünyanın bir parçası. Çeviri	O dünyanın bir parçası. Uyarlama